

Asia: VN/27297/2023

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleittain

-

1. Johdanto, yleiset huomiot

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2024–2027.

SYL painottaa, että korkeakouluopiskelijat ovat tulevaisuuden tärkeitä rakentajia, ja siksi heidän yhdenvertaiset mahdollisuutensa koulutukseen ja työelämään siirtymiseen tulisi olla yhteiskunnan keskeisenä prioriteettina. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta on kuitenkin jääty valitettavan usein puheiden tasolle, ilman selkeitä ja kohdennettuja toimia opiskelijoiden tilanteen parantamiseksi.

Näemme yhdenvertaisuuden kehittämisen tärkeänä osana korkeakouluopiskelijoiden tulevaisuuden eteen tehtävää työtä. Sen edistäminen on ensiarvoisen tärkeää korkeakouluopiskelijoiden esimerkiksi hyvinvoinnin ja työllistymismahdollisuuksien näkökulmasta.

SYL pitää hallituksen tasa-arvo-ohjelman tavoitteita tärkeinä, mutta katsoo, että ohjelma ei tarjoa riittävästi konkreettisia ja kohdennettuja toimia korkeakouluopiskelijoiden tilanteen parantamiseksi. Opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutuksessa ja työelämässä siirtymiseen ovat välttämättömiä Suomen tulevaisuuden kannalta, ja SYL vaatii, että opiskelijoiden tasa-arvoon liittyvät haasteet otetaan vakavasti ohjelman toteuttamisessa.

SYL on valmis osallistumaan aktiivisesti tasa-arvo-ohjelman toimenpiteiden seurantaan ja kehittämiseen ja esittää, että korkeakouluopiskelijoiden tasa-arvokysymyksiä käsittelevät opiskelijajärjestöt otetaan mukaan myös mahdollisiin perustettaviin työryhmiin ja toimenpiteitä seuraaviin seurantaryhmiin.

Konkreettisia muutoksia tarvitaan, jotta korkeakouluopiskelijat – suomalaiset ja kansainväliset – voivat toteuttaa potentiaalinsa ja elää turvallista arkea yhdenvertaisissa olosuhteissa.

2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-27 kuvaa koulutuksen sukupuolisegregaation ongelmaa, mutta toimenpiteet sen purkamiseksi eivät ole riittäviä. SYL vaatii, että koulutuksen sukupuolittunutta eriytymistä vastaan on tehtävä määrätietoisempaa työtä kaikilla koulutusasteilla, mukaan lukien korkeakoulutuksen osalta.

Opiskelijoille tulee tarjota aktiivisesti konkreettista tukea ja uraneuvontaa, joka purkaa perinteisiä sukupuolirooleja ja kannustaa yksilöllisiin valintoihin. Nykyiset toimenpiteet eivät riitä muuttamaan syvälle juurtuneita koulutuspolkuihin ja ohjautumiseen liittyviä rakenteita, jotka käytännössä rajoittavat koulutus- ja urapolkujen valintaa vapaasti ilman sukupuoleen liittyviä odotuksia.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien osalta SYL esittää, että korkeakoulujen tulisi sitoutua tarkempaan seurantaan ja suunnitelmien päivittämiseen säännöllisesti. Nykyinen suunnitelmien laatimiskäytäntö on liian väljä, eikä se varmistaa, että toimenpiteet todella vaikuttavat korkeakouluyhteisön tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden parantamiseen. SYL vaatii, että korkeakoulujen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat tulee päivittää vähintään kolmen vuoden välein ja että niiden päivittämiseen osallistetaan kattavasti sekä opiskelijat että henkilöstö.

Suunnitelmissa tulee myös määritellä tarkemmin, miten henkilöstön ja opiskelijoiden kokema syrjintä ja härintä selvitetään, ja millä tavoin korkeakoulut voivat ennaltaehkäistä näitä ilmiöitä. SYL pitää erittäin tärkeänä, että korkeakouluissa otetaan käyttöön matalan kynnyksen yhteydenottokanavat, joiden avulla opiskelijat ja henkilöstö voivat ilmoittaa kohtaamistaan yhdenvertaisuuteen liittyvistä epäkohdista.

3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Tasa-arvo-ohjelma sisältää ehdotuksia työelämän tasa-arvon edistämiseksi, kuten palkka-avoimuuden lisäämistä ja samapalkkaisuusohjelmaa. Nämä ovat tärkeitä askelia, mutta SYL katsoo, että ne eivät riitä muuttamaan työelämään liittyviä yhdenvertaisuushaasteita, jotka vaikuttavat esimerkiksi korkeaopiskelijoihin jo ennen heidän valmistumistaan.

Opiskelijat kohtaavat työelämässä harjoitteluiden ja kesätöiden aikana usein syrjiviä rakenteita, jotka liittyvät esimerkiksi sukupuoleen tai kansainväliseen taustaan. SYL vaatii, että työelämän tasa-arvotoimenpiteet ulotetaan kattavammin myös opiskelijoiden harjoitteluihin ja opiskeluiden aikaiseen osa-aikatyöhön, jotta tulevat ammattilaiset saavat tasa-arvoisen mahdollisuuden kerryttää työkokemusta ja kehittyä urallaan.

Anonyymi rekrytointi ja sen määrätietoinen edistäminen ratkaisevat osaltaan eri sukupuoliin ja eri ikäisiin sekä eri taustoista tuleviin osajiin liittyvää syrjintää. Pelkkä koulutusten järjestäminen valtion henkilöstöjohdolle ja -asiantuntijoille monimuotoisuudesta ja anonyymistä rekrytoinnista tai kannustaminen siihen kokeiluun ministeriöissä eivät toimenpiteinä kuitenkaan ole riittäviä.

SYL on lisäksi huolissaan erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden asemasta ja tunnistamisesta erityisen haavoittuvaisena väestöryhmänä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä.

SYL pitää tätä merkittävänä puutteena tasa-arvo-ohjelmassa ja vaatii, että kansainvälisille opiskelijoille tarjotaan konkreettisia tukipalveluja, jotka parantavat heidän asemaansa ja vähentävät riskiä joutua syrjinnän kohteeksi niin korkeakoulutuksen kuin työelämään hakeutumisen aikana.

Kansainvälisten opiskelijoiden siirtymä opinnoista kohti työelämää tarvitsee selkeitä, konkreettisia tukitoimia sekä valtion, työmarkkinaosapuolten että korkeakoulujen puolelta. Hallituksen tulisikin tunnistaa heidät haavoittuvana ryhmänä ja tarjota heille kohdennettua tukea. Tämä voisi sisältää esimerkiksi kielitaitoa parantavaa koulutusta, työnhaun tukea ja verkostoitumismahdollisuuksien tarjoamista suomalaisen työelämän kanssa.

SYL katsoo, että korkeakouluopiskelijoiden, erityisesti perheellisten opiskelijoiden, mahdollisuudet yhdistää onnistuneesti opiskelua ja perhe-elämän asettamia rajoitteita ovat puutteelliset. Tasa-arvo-ohjelmassa ei kuitenkaan SYLin näkemyksen riittävästi huomioida perheellisten opiskelijoiden tarpeita.

Katsomme, että hallituksen tulisi tasa-arvo-ohjelmallaan varmistaa, että opintotukijärjestelmä ja perheellisten opiskelijoiden tukitoimet tuovat riittävää joustoa tukemaan perheellisten opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia opiskella ja suorittaa korkeakoulututkinto.

4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

-

5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

-

6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

-

7. Institutionaaliset rakenteet

Voitte kirjoittaa lausuntonne alle kappaleesta 7. Institutionaaliset rakenteet

Ohjelmaluonnoksen mukaan toisen asteen opiskeluterveydenhuollon terveystarkastusten sekä kutsuntojen ennakkoterveystarkastusten uudistamista valmistellaan hallituskauden aikana. Uudistuksessa tavoitteena on ulottaa ennakkoterveystarkastus koskemaan koko ikäluokkaa ja integroida ennakkoterveystarkastus opiskeluterveydenhuollon terveystarkastukseen.

SYL katsoo, että tässä yhteydessä olisi mahdollista hyödyntää käytänteitä myös korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa käytettävästä TerveysStartti-kyselystä. Kyselyn avulla kartoitetaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveydentilaa, keskeisiä terveyskäyttäytymisen piirteitä sekä terveyteen, elintapoihin ja opiskelukykyyhin liittyviä tekijöitä.

Toimenpiteissä on lisäksi mainittu syntyvyyskehitykseen liittyen, että STM:n asettama työryhmä on laatimassa hallituksen puoliväliriiheen mennessä ehdotuksen päivitetyksi väestöpoliittiseksi ohjelmaksi. Luonnoksen mukaan ohjelma tulee sisältämään toimenpide-ehtotuksia, jotka tukevat yksilöitä toivomansa lapsiluvun saavuttamisessa.

SYL painottaa, että korkeakouluopiskelijoiden näkemyksiä, tulevaisuuteen liittyviä odotuksia ja usein toivottua perheellistymistä olisi tässä yhteydessä selvitettävä laajemmalla selonteolla.

THL:n toteuttama korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus KOTT (2021) on kuvannut, kuinka miltei 65 % korkeakouluopiskelijoista toivoo tulevaisuudessa saavansa lapsen tai lapsia. Kuitenkin toteutunut perheellistyminen on paljon tätä alhaisemmalla tasolla. Esimerkiksi epävarman toimeentulon, kasvaneen velkaantumisen ja tulevaisuuteen liittyvien huolien vaikutusta perheellistymiseen tulisi pikimmiten selvittää laajemmalla kartoituksella tähän haasteeseen liittyen.

Lisäpontta selvitystyön käynnistämiseen on mahdollista saada ennen tulevaa vuodenvaihdetta, kun THL julkaisee uudet KOTT-tutkimuksen päivitettyt tulokset perheellistymisestä.

Kontkin Henri
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL)